

6111 | 6de leerjaar | Techniek & Wetenschap

ONTDEK
TECHNIKTALENT
.BE

SAMEN STERK basis

BEKENDE FENOMENEN

Projectbundel voor leerkrachten

 education
INNOVATION STUDIO

RATO
Education

provincie
Limburg

Inhoud

1	Benodigheden per klas (max 28 leerlingen)	3
2	Doelstellingen en evaluatie	5
2.1	Visie evalueren en evaluatiecriteria	5
2.2	Afstemming kwaliteitskijker STEM.....	6
2.3	Aangeboden eindtermen Wereldoriëntatie – Techniek.....	8
2.4	Leerdoelen die impliciet aangeboden worden.....	9
2.5	Te evalueren expliciete leerplandoelen – Indicatoren.....	13
3	Traject / planning	14
3.1	Over de leerjaren.....	14
3.2	Deze bundel: “Samen sterk” – Hefbomen en katrollen	14
	Inleiding Leerkrachtfiche 1 – “Op verkenning”	16
4	Bekende fenomenen	19
5	Hefbomen	19
	Opdrachtfiche 1.1 – Hefboom type 1	20
	Opdrachtfiche 1.2 – Hefboom type 2	22
6	Katrollen.....	23
	Opdrachtfiche 2.1 – Katrollen	24
	Opdrachtfiche 2.2 – Kort testje	26
7	Wigprincipe.....	27
	Opdrachtfiche 3.1 – De Wig.....	28
8	Constructies	29
	Opdrachtfiche 4.1 – Constructies	30
	Opdrachtfiche 5 – Opruimen.....	32
	Leerkrachtfiche 5 – Opruimen	33

Kijkwijzer

Het **Ontdek Techniektalent-team** van **Steunpunt Onderwijs – provincie Limburg**, schreef de **teksten en opdrachten van dit STEM-project**, gebaseerd op activiteiten ontwikkeld door LEGO Education. Ze zijn bestemd voor het begin van de tweede graad lager onderwijs. Dit project past binnen het kader van onderzoekend en ontwerpend leren. Bovendien stimuleren de opdrachten de creativiteit, zetten ze aan tot planmatig werken en bieden ze kansen tot begeleid zelfstandig leren. Naast de training van diverse motorische en cognitieve vaardigheden, schenkt het project aandacht aan het oefenen van ICT-vaardigheden. Uiteraard zijn deze doelen vrij algemeen. Ze dienen vooral om duidelijk te maken hoe we met dit project leerlingen meer “STEM”-vaardig willen maken. Voor curriculumgebonden doelen verwijzen we graag naar de beschikbare documenten, nl. de eindtermen en de leerdoelen hieraan verbonden.

(programmeren), en leren werken in teamverband.

Concreet leren leerlingen eenvoudige constructies opbouwen aan de hand van bouwkundige stappenplannen, die ze nadien programmeren met de bijhorende stuursoftware. Meer info vind je op de website

www.ontdektechniektalent.be – link **LEGO Education Innovation School**.

Enkele tips vóór je aan de slag gaat:

- Lees eerst even de volledige bundel door.
- Houd er rekening mee dat je niet alle jongens per definitie handiger en vaardiger zijn dan meisjes.
- Niet elk kind heeft thuis LEGO-speelgoed. Ga er best niet van uit dat heel de klas ermee vertrouwd is, een leuke intro van de kleurrijke bouwsteentjes is een must!

Volgende pictogrammen zullen vanaf nu in de bundel verschijnen. Ze betekenen:

Klassikale informatie of demonstratie door de leerkracht.

Geeft een nieuwe leerlingenfiche aan.

Leerlingen bouwen iets.

Leerlingen noteren iets.

Leerlingen bespreken iets.

Leerlingen programmeren op de PC.

1 Benodigheden per klas (max 28 leerlingen)

Lego:

ICT:

14 sets LEGO Pure Energie Construction Set

Extra:

2 x verdeelstekkers

4 x batterijlader

2 x ventilator

2 x digitale weegschaal

Extra:

2 x stopwatch

84 x oplaadbare batterij
2 x lamp

1 x controlemap per set

Overige:

- Een lokaal dat voorzien is van een beamer of interactief bord.
- In het lokaal is voldoende ruimte om leerlingen in groepen van twee te laten werken.
- Er zijn voldoende verdeelstekkers aanwezig om de lampen, ventilatoren en opladers te voorzien van stroom.
- Een fotoestel of camera om zowel het proces als het product vast te leggen en om het enthousiasme bij de leerlingen in beeld te brengen.

Lesbundels

2 Doelstellingen en evaluatie

2.1 Visie evalueren en evaluatiecriteria

Voor deze en alle andere lesfiches van LEGO Education worden onderstaande criteria toegepast

1. Doelen die we gaan evalueren. Hoe selecteren we?
 - Er wordt geëvalueerd op leerplandoelniveau, niet op eindtermniveau
 - Per graad worden enkel de vereiste leerplandoelen geëvalueerd die expliciet in de lesfiches aangeboden worden. Per fiche worden deze expliciete leerplandoelen vermeld in de evaluatie-tool. De overige leerplandoelen die vermeld staan, worden enkel impliciet behandeld.
 - Bij leerdoelen die in meerdere graden aan bod dienen te komen, worden deze in twee verschillende graden geëvalueerd (vb gr 1 en dan nadien gr 3), waarvan zeker in de laagste graad.
 - De te evalueren leerplandoelen komen uit de leerplannen WO (domein Techniek).
 - Enkel de leerplandoelen die "te bereiken" zijn volgens het leerplan, worden geëvalueerd.
 - Er worden maximum drie leerplandoelen per fiche geëvalueerd. Dit maakt doelgericht evalueren mogelijk en houdt bovendien de evaluatiepraktijk haalbaar.
2. Duidelijke, concrete doelen vormen de basis om gericht te evalueren.
 - Observeerbare of waarneembare leerdoelen zijn makkelijker te evalueren.
 - Eenduidig geformuleerde leerdoelen zijn helder, samengestelde doelen maken het moeilijk om de evaluatie te richten.
 - Vaardigheden verder ontwikkelen doe je op basis van feedback. Evaluatie is niet enkel aanduiden wat of wie fout of goed is, maar vooral 'waarom'. Illustreer wat gewenst is.
 - Vertel leerdoelen in begrijpelijke taal vooraf aan de leerlingen.
3. Evaluatiemethode (keuze uit):
 - observatie door leerkracht
 - kennistoetsen
 - peer-evaluatie (leerkracht - leerling) - (leerling- leerling)
 - Evaluatiegesprek – feedback geven (leerkracht of klasgroep)
4. Er wordt geëvalueerd op proces- en productniveau
5. Evaluatieniveau:
 - kennis
 - inzicht
 - vaardigheden
 - attitudes
6. Zicht krijgen op de ontwikkeling
 - Er zijn vier 4 scoreniveaus: onvoldoende, voldoende, goed en zeer goed.
 - Indicatoren per niveau worden uitgeschreven als leidraad (zie evaluatiepraktijk).
7. Rapportering
 - Er wordt gekozen voor het weergeven van de indicatoren en het behaalde niveau per leerdoel i.p.v. het toekennen van een cijfer.

2.2 Afstemming kwaliteitskijker STEM

...Geen/weinig aanzet tot Aanzet tot Aanwezig Vooruitstrevend ...
Thema 1: beginsituatie, doelen, evaluatie			
1.1 Kwaliteitsvol STEM-onderwijs vraagt een onderwijsaanbod dat aansluit op het niveau van de leerlingen en rekening houdt met het feit dat kinderen een verschillende achtergrond hebben.			
1 Het aanbod sluit niet of weinig aan bij de voorkennis of het ontwikkelingsniveau van de meeste leerlingen.	2 Het aanbod sluit aan bij de voorkennis of het ontwikkelingsniveau van een groep leerlingen. Voor subgroepen wordt niet gedifferentieerd.	3 Het aanbod sluit aan bij de voorkennis of het ontwikkelingsniveau van de meeste leerlingen. Voor een aantal subgroepen wordt gedifferentieerd.	4 Het aanbod is gedifferentieerd. Leerlingen met diverse (schoolse) achtergronden kunnen er een uitdaging in vinden.
1.2 Kwaliteitsvol STEM-onderwijs steunt op een doelgericht, gradueel en evenwichtig opgebouwd aanbod, afgestemd op de realisatie van de maatschappelijke opdracht.			
1 Het aanbod is niet doelgericht, gradueel en evenwichtig opgebouwd. Het sluit niet of weinig aan bij een goedgekeurd referentiekader.	2 Het aanbod is doelgericht. Het sluit aan bij een goedgekeurd referentiekader. Het aanbod wordt niet of nauwelijks bewaakt.	3 Een doelgericht, gradueel en evenwichtig aanbod, opgebouwd op basis van een goedgekeurd referentiekader. Het aanbod wordt bewaakt.	4 Een doelgericht, gradueel en evenwichtig aanbod, aansluitend bij een goedgekeurd referentiekader. De bewaking van het aanbod geeft aanleiding tot bijstellingen op klas- en schoolniveau.
1.3 Kwaliteitsvol STEM-onderwijs vereist een evaluatiepraktijk waarbij leerlingen kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes kunnen (aan)tonen, deels via functionele opdrachten.			
1 Evaluatie is louter productgericht en wordt opgezet in functie van verantwoording en rapportering.	2 Evaluatie is vooral productgericht, minder procesgericht. Vaardigheden en attitudes worden meegenomen, maar in beperkte mate.	3 Evaluatie is product- en procesgericht en wordt ingebed in functionele opdrachten. Vaardigheden en attitudes worden ontwikkelingsgericht geëvalueerd op basis van vooraf bepaalde criteria.	4 Product- en procesgerichte evaluatie is gebaseerd op vooraf vastgestelde criteria. Authentieke opdrachten worden uitgevoerd in een echte of gesimuleerde werkomgeving. De evaluatie leidt tot bijstellingen.
Thema 2: een brede aanpak			
2.1 Kwaliteitsvol STEM-onderwijs laat leerlingen toe om kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes verworven in de verschillende STEM-leergebieden en -domeinen (wiskunde, wereldoriëntatie en ICT) geïntegreerd aan te wenden.			
1 Leerlingen krijgen geen kansen om relaties te leggen tussen de verschillende STEM-leergebieden en/of -domeinen.	2 De geïntegreerde aanwending komt impliciet aan bod in planning en uitvoering, vooral binnen eenzelfde STEM-leergebied. De transfer is vakspecifiek.	3 De geïntegreerde aanwending komt expliciet aan bod in planning en uitvoering, zowel tussen als binnen STEM-leergebieden. De transfer is meer algemeen.	4 De geïntegreerde aanwending komt doelbewust, systematisch en frequent aan bod in planning en uitvoering. De transfer is zeer breed.
2.2 Kwaliteitsvol STEM-onderwijs maakt aansluiting tussen leerproces en -product binnen de schoolse setting enerzijds en werkproces en -product binnen de setting van STEM-beroepen anderzijds.			
1 Kennis maken met of ervaring opdoen met STEM-beroepen is niet aan de orde.	2 Leerlingen maken kennis met STEM-beroepen. Het verband tussen leerproces en -product in klas (enerzijds) en werkproces en -product van STEM beroepen onderwijs is impliciet aanwezig.	3 De kennismaking met STEM-beroepen is doelbewust gepland. Het verband tussen leerproces en -product in klas enerzijds en werkproces en -product van STEM-beroepen anderzijds wordt expliciet gemaakt.	4 Leerlingen werken als STEM-professionelen in een gesimuleerde of echte werkomgeving. De activiteit is er op gericht om werkproces en -product van STEM-beroepen te ervaren en om kennis te maken met respectievelijke opleidingen.

...Geen/weinig aanzet tot Aanzet tot Aanwezig Vooruitstrevend ...
Thema 3: aspecten specifiek voor het STEM-curriculum			
3.1 Binnen kwaliteitsvol STEM-onderwijs zetten opdrachten een aantal processen zoals onderzoekend, probleemoplossend en creatief denken in gang.			
1	Vooraf routine-opdrachten. Onderzoekend, probleemoplossend en creatief denken zijn geen voorwerp van instructie en worden niet gestimuleerd.	2	Opdrachten kennen een probleemstellend karakter. Onderzoekend en probleemoplossend denken zijn voorwerp van instructie. De leerkracht stuurt de denkprocessen bewust eenduidig en lineair.
3	Uitdagende opdrachten met een probleemstellend karakter. Voorkeur voor het toepassen van leergebiedgebonden heuristieken, gesitueerd binnen een algemene oplossingsheuristiek.	4	Uitdagende opdrachten met een probleemstellend en functioneel karakter. Een zelfstandige aanpak, al dan niet met een zelfontwikkelde heuristiek. Feedback over oplossings- en aanpakprocessen.
3.2 Binnen kwaliteitsvol STEM-onderwijs is er expliciet aandacht voor het toepassen van ontwerpvaardigheden (brainstormen, onderzoeken, ontwerpen, testen, verbeteren) binnen een ontwerpproces.			
1	Geen activiteiten waar ontwerpvaardigheden worden toegepast.	2	Impliciet aandacht voor het toepassen van een beperkt aantal ontwerpvaardigheden (brainstormen en ontwerpen).
3	Expliciete aandacht voor het toepassen van de meeste ontwerpvaardigheden (brainstormen, ontwerpen, testen).	4	Expliciete aandacht voor het toepassen van alle ontwerpvaardigheden. Feedback op het cyclisch en het terugkerend karakter van het ontwerpproces.
3.3 Kwaliteitsvol STEM-onderwijs stimuleert samenwerkend leren waarbij het team en het individu verantwoordelijk zijn voor proces en product. Dit gaat samen met instructie in en training van relevante sociale vaardigheden.			
1	Werk- en groepeeringsvormen die het leren van en met elkaar stimuleren, komen niet voor.	2	Groepswerk komt in beperkte mate voor. Samenwerken wordt niet aangeleerd. Weinig aandacht voor individuele verantwoordelijkheid.
3	Samenwerking in formeel gestructureerde groepen komt voor. Er is aandacht voor individuele en teamresultaten.	4	Samenwerking in formeel gestructureerde groepen komt veel voor. Verwachtingen t.a.v. de individuele en teamverantwoordelijkheid. Instructie in en training van ondersteunende sociale vaardigheden.
Thema 4: leermiddelen			
4.1 Binnen kwaliteitsvol STEM-onderwijs kunnen leerlingen diverse media en technologische hulpmiddelen op eigen initiatief functioneel aanwenden.			
1	Media en technologische hulpmiddelen worden niet of nauwelijks gebruikt om het onderwijs te illustreren of ondersteunen.	2	Media en technologische hulpmiddelen worden bijna uitsluitend gebruikt door de leerkracht, vooral om inhoud te illustreren.
3	Media en technologische hulpmiddelen worden gebruikt om het leerproces te ondersteunen, zowel door de leerkracht als door de leerling. De leerkracht bepaalt het (de) hulpmiddel(en) dat (die) wordt(en) gebruikt.	4	Het onderwijs is zo ontworpen dat het leerlingen uitdaagt om media en technologische hulpmiddelen functioneel te gebruiken. Middelen worden zelfstandig gekozen, in functie van de opdracht.
4.2 Kwaliteitsvol STEM-onderwijs steunt op een ruime beschikbaarheid van hedendaagse media en technologie, met een zo open mogelijke toegang voor alle onderwijsparticipanten.			
1	Geschikte media en technologische hulpmiddelen zijn nauwelijks aanwezig. Beperkte investeringen. De beschikbare infrastructuur is sterk verouderd en/of wordt weinig gebruikt.	2	Geschikte media en technologie zijn aanwezig, maar beperkt en/of heterogeen verspreid. Het gebruik kent een wisselende intensiteit. De toegang voor de leerlingen is beperkt.
3	Geschikte media en technologie zijn aanwezig, zijn op maat van het leerlingenaantal en zijn homogeen verspreid. Het gebruik kent een hoge intensiteit. Er is geen vrije toegang voor de leerlingen.	4	Geschikte media en technologie zijn ruim aanwezig. Het gebruik is dagelijkse praktijk. Een duidelijk en toekomstgericht investeringsbeleid. Leerlingen hebben open toegang.

2.3 Aangeboden eindtermen Wereldoriëntatie – Techniek

Nr.	Eindterm (voorafgegaan door: “De leerlingen kunnen...”)
2.2	specifieke functies van onderdelen bij eenvoudige technische systemen onderzoeken door middel van hanteren, monteren of demonteren.
2.3	onderzoeken hoe het komt dat een zelf gebruikt technisch systeem niet of slecht functioneert.
2.4	illustreeren dat sommige technische systemen moeten worden onderhouden.
2.5	illustreeren dat technische systemen evolueren en verbeteren.
2.6	illustreeren hoe technische systemen onder meer gebaseerd zijn op kennis over eigenschappen van materialen of over natuurlijke verschijnselen.
2.7	in concrete ervaringen stappen van het technisch proces herkennen (het probleem stellen, oplossingen ontwikkelen, maken, in gebruik nemen, evalueren).
2.8	technische systemen, het technisch proces, hulpmiddelen en keuzen herkennen binnen verschillende toepassingsgebieden van techniek.
2.9	een probleem, ontstaan vanuit een behoefte, technisch oplossen door verschillende stappen van het technisch proces te doorlopen.
2.10	bepalen aan welke vereisten het technisch systeem dat ze willen gebruiken of realiseren, moet voldoen.
2.11	ideeën genereren voor een ontwerp van een technisch systeem.
2.12	keuzen maken bij het gebruiken of realiseren van een technisch systeem, rekening houdend met de behoefte, met de vereisten en met de beschikbare hulpmiddelen.
2.13	een eenvoudige werktekening of handleiding stap voor stap uitvoeren.
2.14	werkwijzen en technische systemen vergelijken en over beide een oordeel formuleren aan de hand van criteria.
2.15	technische systemen in verschillende toepassingsgebieden van techniek gebruiken en/of realiseren.
2.16	hygiënisch, nauwkeurig, veilig en zorgzaam werken.
2.17	illustreeren dat techniek en samenleving elkaar beïnvloeden.
2.18	aan de hand van voorbeelden uit verschillende toepassingsgebieden van techniek illustreeren dat technische systemen nuttig, gevaarlijk en/of schadelijk kunnen zijn voor henzelf, voor anderen of voor natuur en milieu.

2.4 Leerdoelen die impliciet aangeboden worden

Leerplan wereldoriëntatie, VVKBaO (VO)		
E.T.	L.D.	Omschrijving (voorafgegaan door: “De leerlingen kunnen...)
2.1	6.1.2	ervaren en uiten uit welke materialen en/of grondstoffen allerlei voorwerpen gemaakt zijn.
2.2	6.6.6	ontdekken dat de aard en de kwaliteit van verbindingen en hechtingen in een constructie de stevigheid en de bruikbaarheid ervan bepalen.
2.3	6.18.3	technische realisaties uit verschillende toepassingsgebieden van techniek onderzoeken om na te gaan hoe het komt dat ze niet of slecht functioneren.
2.5	6.5.3	een eigen strategie ontwikkelen om dingen uit elkaar te halen en weer te assembleren.
2.6	6.4.4	vaststellen en uiten welke voorwerpen toepassingen zijn van hefboomen, katrollen, lenzen, kogellagers, bewegingsoverbrenging via tandwielen,
2.7	6.12.3	bij het ontwerp van een bewegende constructie rekening houden met de grootte en de werking van tandwielen,
2.8	6.18.4	bij technische realisaties binnen verschillende toepassingsgebieden van techniek technische systemen, het technisch proces, hulpmiddelen en keuzen herkennen.
2.12	6.14.4	hun materialenkennis en hun kennis van constructie- en bewegingsprincipes functioneel kunnen toepassen.
2.13	6.13.3	aan de hand van een al dan niet zelfgemaakte, eenvoudige werktekening of handleiding het geschikte materiaal en gereedschap kiezen en daarmee de constructieactiviteit of de bereiding stap voor stap juist en veilig uitvoeren.
2.15	6.8.3	technische realisaties uit verschillende toepassingsgebieden van techniek construeren.
2.16	6.14.5	zich bereid tonen nauwkeurig, veilig, zorgzaam en hygiënisch, te werken.
2.18	6.18.5	bij technische realisaties uit verschillende toepassingsgebieden van techniek aangeven dat ze nuttig, gevaarlijk en/of schadelijk kunnen zijn: . voor henzelf, . voor anderen, . voor natuur en milieu.

Leerplan wereldoriëntatie, GO		
E.T.	L.D.	Omschrijving (voorafgegaan door: “De leerlingen kunnen...)
2.1	3.3.2.6	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen verwoorden uit welke grondstof of materiaal de onderdelen gemaakt zijn. Uit welke grondstof of materiaal zijn de onderdelen gemaakt? bijv. gouden ring met diamanten edelstenen, kiezel op de oprit, ...
2.2	3.3.2.4	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen de specifieke functie van verschillende onderdelen onderzoeken en verwoorden via hanteren, monteren en de-monteren. (Waarvoor dienen die onderdelen?)
2.4	3.3.2.13	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen illustreren dat sommige moeten worden onderhouden. Hoe worden technische systemen onderhouden? - Aantonen dat technische systemen op de juiste manier moeten opgeborgen worden.
2.5	3.3.2.17	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen illustreren dat ze evolueren en verbeteren. Hoe was het vroeger? Is het systeem geëvolueerd/verbeterd? • Aantonen dat technische systemen aangepast worden i.f.v. de behoefte van de mens. • Ontdekken dat technische systemen doorheen te tijd wijzigen. • Ontdekken dat de functie van een technisch systeem en haar onderdelen kan evolueren in de tijd. • Ontdekken dat gebruikte materialen en grondstoffen wijzigen in de tijd en verklaren waarom (omwille van keuzes, behoefte die wijzigen, kennis van materialen, nieuwe technische en wetenschappelijke inzichten ...). • Ontdekken welke technische principes, eigenschappen van materialen en de natuurlijke verschijnselen voor verbetering zorgen.
2.5	3.3.3.11	na evaluatie of tussentijds evalueren, op het einde van het technisch proces, het ontwerp aanpassen.
2.6	3.3.2.7	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen illustreren hoe ze ondermeer gebaseerd zijn op de kennis van natuurlijke verschijnselen. Waarom werden net die materialen en grondstoffen gebruikt?
2.6	3.3.2.9	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen illustreren hoe ze ondermeer gebaseerd zijn op kennis van een aantal gebruikte technische principes. • Overbrengingen Voorbeelden: zie bijlage in leerplan 3 (p. 79) • Constructies Voorbeelden: zie bijlage in leerplan 4 (p. 80) • Besturingssystemen Voorbeelden: zie bijlage in leerplan 5 (p. 81) • Energieomzetting Voorbeelden: zie bijlage in leerplan 6 (p. 82)
2.6	3.3.2.10	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen illustreren dat ze onder meer gebaseerd zijn op kennis van eigenschappen van materialen en/of over natuurkundige verschijnselen en/of over technische principes. Bijv. gsm is o.a. gemaakt uit waterdicht materiaal. (Onderzoeken welke jas waterdicht is en welke niet en hoe dat komt.)
2.7	3.3.2.18	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen de stappen van het technische proces herkennen in concrete ervaringen. Herken je in deze concrete ervaring: • het probleem? • het zoeken naar oplossingen? • het maken een technisch systeem? • het in gebruik nemen? • het evalueren?
2.8	3.3.2.19	van veel voorkomende en zelf vaak gebruikte technische systemen de kerncomponenten (technische systemen, het technisch proces, hulpmiddelen en/ of keuzen) herkennen binnen de verschillende toepassingsgebieden van techniek.
2.9	3.3.1.1	bij een technisch probleem creatieve oplossingen bedenken en toelichten.
2.9	3.3.4.1	een probleem, ontstaan vanuit een behoefte oplossen door een gepast technisch systeem correct te gebruiken.
2.10	3.3.3.8	na evaluatie, op het einde van het technisch proces, eventueel criteria verfijnen.

		<ul style="list-style-type: none"> • Zijn de materialen adequaat? • Zijn de materialen correct bewerkt? (gebaseerd op eigenschappen van materialen, wetenschappelijke inzichten, kennis van technische inzichten ...) • Heeft het technisch systeem de gewenste vorm? • Vervult het technisch systeem de functie die vooropgesteld werd?
2.12	3.3.4.8	onderzoeken waarom het gebruikte technisch systeem niet of onvoldoende functioneert. Waarom werkt het niet? Bijv. een kruisschroef indraaien met een platte schroevendraaier werkt niet efficiënt. Dus best een kruisschroevendraaier.
2.13	3.3.3.17	een eenvoudige werktekening of handleiding stap voor stap uitvoeren.
2.13 = 2.15	3.3.4.5	het technisch systeem correct gebruiken al dan niet a.d.h.v. een stappenplan, handleiding, werktekening Bijv. ik hanteer de hamer correct.
2.14	3.3.3.21	zelf gerealiseerde systemen en werkwijzen met elkaar vergelijken en beoordelen. Wat zijn de voordelen van het ene technische systeem ten aanzien van het andere? Bijv. Mogelijke vragen: <ul style="list-style-type: none"> • Welk technisch systeem lost ons probleem het best op? • Voor welk technisch systeem zijn we het zuinigst omgegaan met materiaal? • Hebben we het materiaal/ het gereedschap correct gebruikt? • Zijn we nauwkeurig aan de slag gegaan? • Wat gaat het snelst? • Wat geeft het mooiste resultaat? • Waarvoor heb je het minste materiaal nodig? • Wat is het plezierigst? • Wat is het veiligst? • Wat is het meest duurzaam?
2.14	3.3.4.7	bespreken welk technisch systeem het meest gepast is.
2.15	3.3.3.2	technische systemen in verschillende toepassingsgebieden van techniek gebruiken en/of realiseren.
2.15	3.3.4.2	technische systemen in verschillende toepassingsgebieden van techniek correct gebruiken.
2.16	3.3.1.4	hygiënisch, veilig, zorgzaam en nauwkeurig werken.
2.17	3.3.5.1	effecten van technische systemen op het dagelijks leven en de samenleving illustreren. Welk effect heeft het technisch systeem op ons dagelijks leven, op de samenleving? Bijv.: <ul style="list-style-type: none"> • Gsm: Straling van gsm – Makkelijk bereikbaar zijn • Internet: Privacy op internet – Communicatie via Facebook • Mobiliteit: File op de weg – Mijn auto mijn vrijheid • Televisie: Veel tv-zenders op de kabel – Meer keuze via de kabel • Gps: Weg vinden met de gps – sluipverkeer
2.18	3.3.5.4	aan de hand van eigen voorbeelden uit verschillende toepassingsgebieden van techniek illustreren dat technische systemen nuttig, gevaarlijk en/of schadelijk kunnen zijn voor hen-zelf, voor anderen of voor natuur en milieu. Is het technisch systeem nuttig, gevaarlijk en/of schadelijk voor mezelf, voor anderen, voor natuur en milieu?

Leerplan wereldoriëntatie, OVSG		
E.T.	L.D.	Omschrijving
2.1	01.04	De leerlingen zeggen van technische realisaties uit hun omgeving uit welke materialen of grondstoffen ze gemaakt zijn.
2.2	01.10	De leerlingen onderzoeken specifieke functies van onderdelen bij eenvoudige technische realisaties door middel van hanteren, monteren of demonteren.
2.2	01.11	De leerlingen geven van een technische realisatie waarmee ze vaak omgaan aan welke onderdelen of mechanismen in verschillende technische realisaties gebruikt worden. (bijv. wieltjes, tandwielletjes, riemen, veertjes...)
2.2	01.11	De leerlingen zien in dat elk onderdeel van een eenvoudige technische realisatie een specifieke functie heeft.
2.3	01.14	De leerlingen onderzoeken hoe het komt dat een door hen gebruikte technische realisatie niet of slecht functioneert.
2.3	01.16	De leerlingen illustreren dat sommige technische realisaties moeten worden onderhouden.
2.3	02.01	De leerlingen gaan in een eenvoudige situatie na welke technische realisatie het best tegemoet komt aan een behoefte.
2.5	01.21	De leerlingen illustreren dat technische realisaties evolueren en verbeteren.
2.6	01.06	De leerlingen ontdekken al explorerend en experimenterend op welke natuurkundige verschijnselen een technische realisatie gebaseerd is.
2.6	01.07	De leerlingen illustreren hoe technische realisaties onder meer gebaseerd zijn op kennis over eigenschappen van materialen of op kennis over natuurkundige verschijnselen.
2.6	01.16	De leerlingen illustreren dat sommige technische realisaties moeten worden onderhouden.
2.6	01.17	De leerlingen begrijpen dat technische realisaties tegemoet komen aan menselijke behoeften.
2.6	01.18	De leerlingen zien in dat voor de ontwikkeling en het gebruik van technische realisaties keuzes worden gemaakt.
2.6	01.19	De leerlingen weten dat natuurkundige verschijnselen en eigenschappen van materialen de keuzes bij het ontwerpen van een technische realisatie mee bepalen.
2.7	01.22	De leerlingen herkennen in concrete ervaringen de stappen van het technisch proces (probleemstelling, ontwerpen, maken, in gebruik nemen, evalueren).
2.8	01.23	De leerlingen herkennen technische realisaties, het technisch proces, hulpmiddelen en/ of keuzes binnen verschillende toepassingsgebieden van techniek.
2.9	02.10	De leerlingen kunnen een probleem, ontstaan vanuit een behoefte, technisch oplossen door verschillende stappen van het technisch proces te doorlopen: probleemstelling, ontwerpen, maken, in gebruik nemen en evalueren.
2.9	02.12	De leerlingen ervaren de behoefte om een probleem technisch op te lossen.
2.11	02.17	De leerlingen voorspellen de geschiktheid van hulpmiddelen voor het maken van een technische realisatie.
2.12	02.03	De leerlingen maken keuzes bij het gebruiken van een technische realisatie, rekening houdend met de behoefte, vereisten en beschikbare materialen en hulpmiddelen.
2.12	02.21	De leerlingen kiezen geschikte materialen en gepaste hulpmiddelen voor het maken van een eenvoudige technische realisatie.
2.12	02.22	De leerlingen maken keuzes bij het maken van een technische realisatie, rekening houdend met de behoefte, vereisten en beschikbare materialen en hulpmiddelen.
2.13	02.24	De leerlingen voeren een eenvoudige werktekening of handleiding stap voor stap uit
2.14	02.07	De leerlingen vergelijken door hen gebruikte technische realisaties en beoordelen ze aan de hand van criteria bijv. functionaliteit, esthetiek...
2.14	02.26	De leerlingen controleren of een technische realisatie voldoet aan vooropgestelde behoeften en eisen
2.15	02.04	De leerlingen gaan vaardig en correct om met materialen en gereedschappen die aan hun leeftijd aangepast zijn.
2.15	02.05	De leerlingen gebruiken technische realisaties in verschillende toepassingsgebieden van techniek.
2.15	02.11	De leerlingen maken technische realisaties binnen verschillende toepassingsgebieden.
2.16	02.08	De leerlingen gebruiken courante materialen en hulpmiddelen op een veilige en hygiënische manier.

2.16	02.09	De leerlingen bergen materialen en hulpmiddelen na gebruik ordelijk en schoongemaakt op.
2.17	03.01	De leerlingen illustreren dat technische realisaties worden ontwikkeld om aan individuele behoeften te voldoen.
2.17	03.02	De leerlingen zien het belang in van techniek voor hun dagelijks leven.
2.17	03.03	De leerlingen illustreren dat techniek en samenleving elkaar beïnvloeden.
2.17	03.04	De leerlingen illustreren dat technische realisaties worden ontwikkeld om aan maatschappelijke behoeften te voldoen.

2.5 Te evalueren expliciete leerplandoelen – Indicatoren

PILOT BUNDEL – Zal gedurende het project aangevuld worden.

3 Traject / planning

3.1 Over de leerjaren

Hieronder vind je een overzicht van de verschillende lesbundels die samen een STEM-leerlijn vormen in het basisonderwijs.

	3 ^e studiejaar “Beestig Leuk”	4 ^e studiejaar “In Beweging”	5 ^e studiejaar “Pure Energie”	6 ^e studiejaar “Samen Sterk”
Basis	KROKODIL 	TANDWIELEN RIEMEN 	SPECIALE OVERBRENGINGEN 	HEFBOMEN & KATROLLEN
Activiteiten met onderzoek	LEEUEW 	OPHAALBRUG 	ZONNE-ENERGIE 	BALANS
	VOETBALLER 	REUZENRAD 	WINDENERGIE 	TORENKRAAN
	BOOT 	TORENKRAAN 	ZONNERACER 	BOOTTAKEL
Probleemoplossende activiteiten	AAP 	CARROUSEL 	GENERATOR 	DOGBOT
	VOGELS 	HEFTRUCK 		
	FANS 			
	REUS 	SLAGBOOM 	GRASMAAIER 	KEUKENMIXER
	ZEEHOND 	SCHOMMELBOOT 	DUURZAME VERLICHTING 	TILMACHINE
	HELIKOPTER 	FINISCHLIJN 		
		WAGEN 		

3.2 Deze bundel: “Samen sterk” – Hefbomen en katrollen

Deze lesbundel is opgebouwd uit verschillende opdrachtfiles waarvan je hieronder een overzicht terug vindt. Bij elke lesfile is de moeilijkheidsgraad en een geschatte tijdsbesteding aangeduid. Je kan zelf beslissen welke lesfiles je wilt behandelen, maar we raden je sterk aan om de volgorde te respecteren zoals hieronder aangegeven. De opdrachten zijn immers gradueel opgebouwd.

Voorkennis: De bundels uit de tweede graad en vijfde leerjaar zijn gelijkaardig opgebouwd en zorgen voor een basiskennis die het verwerken van deze bundels vereenvoudigt. Graag verwijzen we hiervoor naar bundels 3001 – 4001, 5001,

Nr.	Fiche	Niveau	Tijd (min)		Voorafgaande fiches
			Klas	Thuis	
0	Op verkenning		5	0	Noodzakelijk
1	Hefbomen		5		Noodzakelijk
2	Hefboom type 1		15		0,1
3	Hefboom type 2		10		1,2
4	Katrollen	 	5		Noodzakelijk
5	Fiche 2.1 katrollen		15		0,4
6	Kort testje	 	15		0,4,5
7	Wigprincipe	 	5		Noodzakelijk
8	De wig	 	10		0,7
9	Constructies		15		0
10	Opruimen	 	15		Noodzakelijk

Inleiding Leerkrachtfiche 1 – “Op verkenning”

Tijdens dit STEM-project (STEM staat voor Science, Technology, Engineering and Mathematics) zullen de leerlingen per twee diverse constructies en overbrengingen bouwen, onderzoeken en programmeren via ICT. Slechts enkele korte toelichtingen en een goed stappenplan om de opstellingen te bouwen zijn nodig om aan de slag te gaan.

In deze lesbundel zullen de leerlingen proeven bouwen rond speciale mechanismen. Verschillende soorten hefboom- en katrolsystemen zullen de leerlingen in elke fiche onderzoeken en bouwen.

Het is belangrijk dat het voor de leerlingen duidelijk is dat ze fouten MOGEN maken. Ze leren immers uit hun fouten.

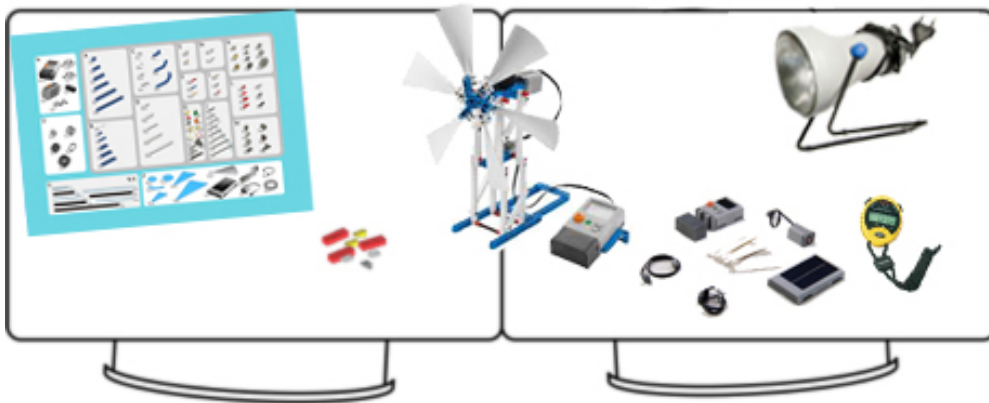
Zorg er voor dat de leerlingen nauwkeurig en netjes werken. Legodeeltjes die zoek raken, kunnen alles laten mislukken.

Let dus goed op dat alle onderdelen die niet nodig zijn voor het bouwen van de opstelling netjes in de bouwdoos blijven.

1. De leerlingen krijgen een bouwdoos per twee leerlingen.

2. Laat je leerlingen per twee samenwerken aan een voldoende ruime tafel. Op deze tafel komt de bouwdoos, lamp, ventilator, de gebouwde opstelling en meetmaterialen.

3. "Een goede bouwer legt eerst alles klaar wat hij nodig heeft." Laat de leerlingen tijdens het bouwen enkel de blokjes uit de doos halen die ze nodig hebben.

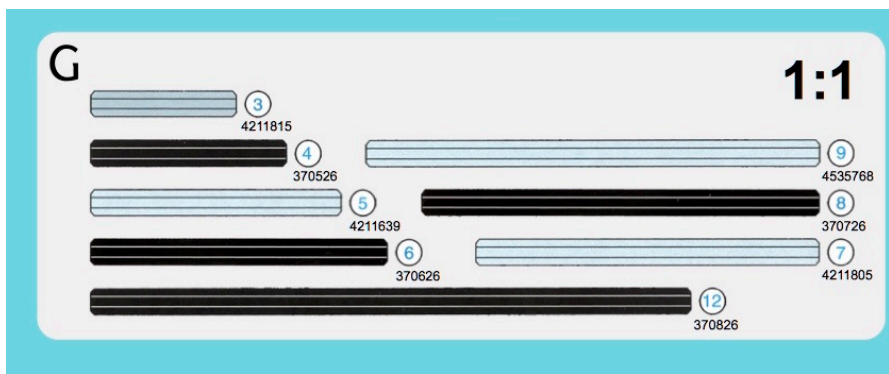
4. Eenmaal de opstelling gebouwd is, kan je best de doos terug sluiten zodat er geen onderdelen meer uit de doos kunnen vallen.

5. Alle apparaten voorzien van spanning.
Als je onvoldoende stopcontacten in de klas hebt, dan kan je de bijgeleverde verdeelstekkers gebruiken om alle lampen, ventilatoren en laders van spanning te voorzien.

6. Bij het bouwen is het zeer belangrijk dat de leerlingen de instructies nauwkeurig volgen en goed kijken op het overzichtsblad van de legodoos om de juiste blokjes te vinden.

Bij het gebruik van de staafjes kunnen de leerlingen de juiste lengte van het staafje bepalen door het nummer op het plan te lezen en het staafje op het overzichtsblad te leggen. Hier staat schaal 1:1 bij en dit wil zeggen dat het ware grootte is. De maten van afgebeelde staafjes zijn dus dezelfde als de echte staafjes.

4 Bekende fenomenen

In de werkbundel "PURE ENERGIE" hebben jullie al kennis gemaakt met speciale technische systemen zoals "overbrengingen". In deze bundel gaan we enkele andere bekende fenomenen onderzoeken.

5 Hefbomen

De hefboom wordt gebruikt om kracht mee over te brengen. Via zijn draaipunt kan een hefboom de kracht die er op wordt uitgeoefend (de prestatie), van richting laten veranderen, en de mate van beweging van een object (de last) beïnvloeden.

We onderscheiden verscheidene soorten hefboomen.

Opdrachtfiche 1.1 – Hefboom type 1

Naam: *Oplossing*

Nr.:

Vak:

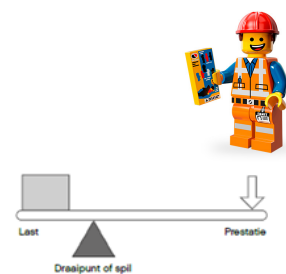
Klas:

Leerkracht:

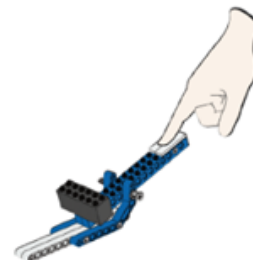
Datum:

Behaalde punten:

1. Bij de eerste soort hefboomen ligt het draaipunt tussen de prestatie en de last. Voorbeelden zijn een wip, een koevoet, tangen en scharen.

2. Bouw opstelling A1 (bouwen van stap 1 tot stap 4) uit de handleiding “Hefboomen”. (Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

3. Bedien de hefboom die je hebt gebouwd zoals op de figuur rechts. Hoe vind je dat dit gaat?
 - ~~x~~Makkelijk
 - Matig
 - Moeilijk

4. Wat gebeurt er met de last?

Door de druk achteraan de hefboom zal de last omhoog gaan.

Hoe langer de hefboom hoe makkelijker het zal lukken de last op te tillen.

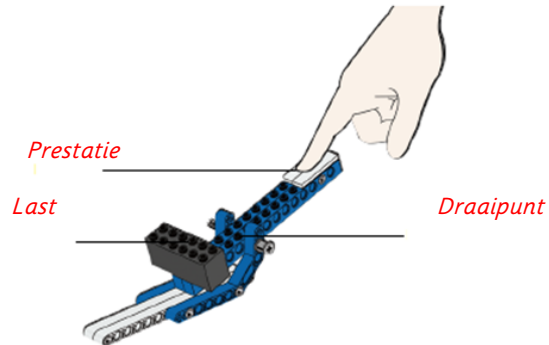
.....
.....

5. Benoem in de afbeelding de aangeduide onderdelen. Kies uit:

- Last
- Draaipunt
- Prestatie

Opdrachtfiche 1.2 – Hefboom type 2

Naam: *Oplossing*

Nr.:

Vak:

Klas:

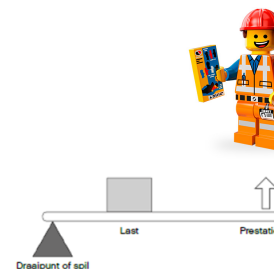
Leerkracht:

Datum:

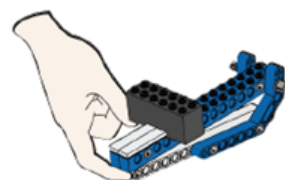
Behaalde punten:

1. Bij een tweede soort hefboomen ligt ‘de last’ tussen ‘de spil’ en ‘de prestatie’.

Voorbeelden van hefboomen van deze soort zijn notenkrakers, kruiwagens en flesopeners.

2. Bouw opstelling A2 (bouwen van stap 1 tot stap 4) uit de handleiding “Hefboomen”. (Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

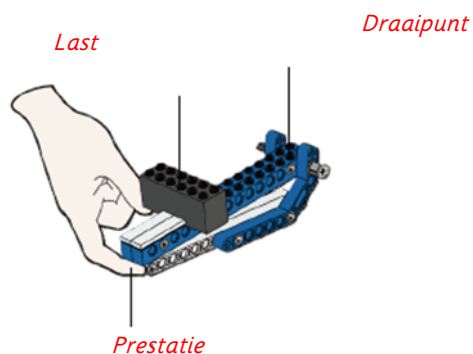
3. Hoe gaat het bedienen van deze hefboom met dezelfde last ten opzichte van de hefboom in vorige opdracht?

- Makkelijker
- Moeilijker
- Hetzelfde

4. Benoem in de afbeelding de aangeduide onderdelen. Kies uit:

- Last
- Draaipunt
- Prestatie

6 Katrollen

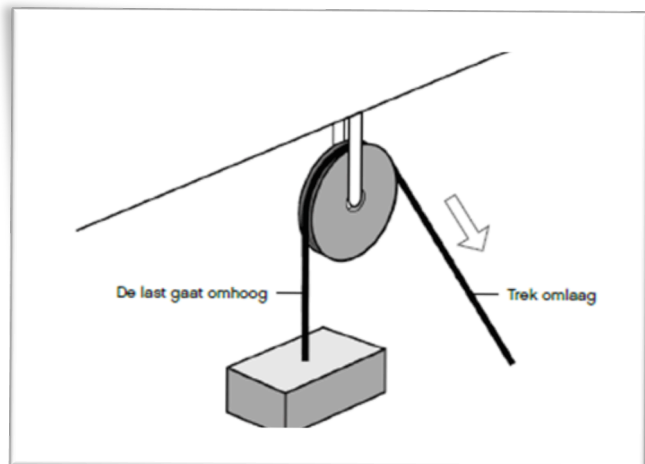
Een katrol wordt als hijswerktuig gebruikt om zwaar tilwerk aanzienlijk te verlichten.

Een last optillen met behulp van één enkel katrolwiel maakt het werk niet lichter: de richting van de kracht wordt veranderd, maar zonder dat de last sneller of gemakkelijker opgetild wordt. Het enige verschil is dat de last nu wordt opgetild door aan een touw te trekken.

In het dagelijks leven komen we o.a. katrollen tegen in jaloezieën, gordijnen en vlaggenmasten.

Figuur 1: Katrol

Figuur 2: Eenvoudige katrol

Opdrachtfiche 2.1 – Katrollen

Naam: *Oplossing*

Nr.:

Vak:

Klas:

Leerkracht:

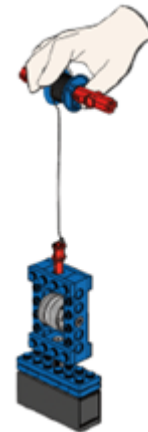
Datum:

Behaalde punten:

1. Bouw opstelling C8 (bouwen van stap 1 tot stap 8) uit de handleiding “katrollen”.

(Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

2. Trek het snoer omhoog om de last op te tillen. Probeer nu volgende vragen op te lossen. (markeer wat past)

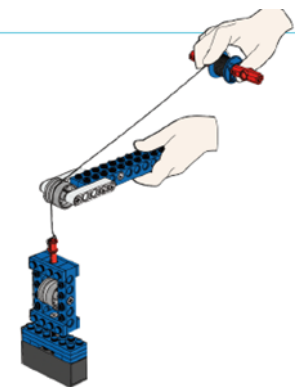
3. Bij dit model is er:

- **wel/geen**~~x~~ verkleining van de benodigde kracht.
- **wel/geen**~~x~~ verkleining van de snelheid van beweging.
- **wel**~~x~~/**geen** verandering van de beweging.

4. Bouw opstelling C9 uit de handleiding “katrollen”.

(Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

5. Trek het snoer omhoog om de last op te tillen. (markeer wat past)

6. Bij dit model is er:

- **wel/geen**~~x~~ verkleining van de benodigde kracht.
- **wel/geen**~~x~~ verkleining van de snelheid van beweging.
- **wel**~~x~~/**geen** verandering van de beweging.

7. Bouw opstelling C10 uit de handleiding “katrollen”.

(Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

8. Trek het snoer omhoog om de last op te tillen. (markeer wat past)

9. Bij dit model is er:

- **wel**/~~x~~/**geen** verkleining van de benodigde kracht.
- **wel**/~~x~~/**geen** verkleining van de snelheid van beweging.
- **wel**/~~x~~/**geen** verandering van de beweging.

Opdrachtfiche 2.2 – Kort testje

 Naam: *Oplossing*

Nr.: _____

Vak: _____

Klas: _____

Leerkracht: _____

Datum: _____

 Behaalde punten:

1. Welk van de uitgeteste katrolsystemen zou jij gebruiken om een zware last op te tillen? Waarom?

Opstelling C10. Bij deze opstelling is er het minste kracht nodig om een zware last op te tillen.

2. Welk katrolsysteem zou jij gebruiken om een baal stro op een hooizolder te tillen. De baal stro en jijzelf staan op de begane grond. Waarom?

Opstelling C9. Zo kan je onderaan de baal stro bevestigen en het draaisysteem bevindt zich ook onderaan. Bovenaan zit de balk met het wiel. Zo kan je vanaf beneden de baal naar boven draaien.

3. Welk katrolsysteem zit er op een torenkraan?

Het gebruikte systeem is zoals opstelling C10.

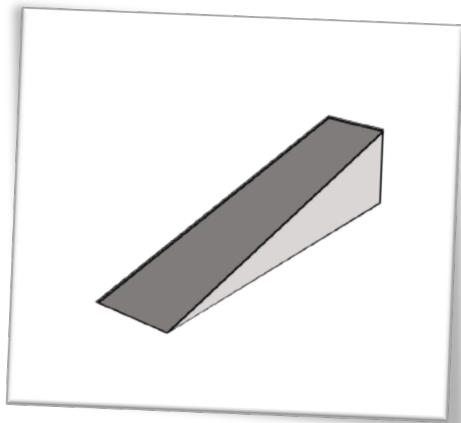
7 Wigprincipe

Een wig is een gereedschap om voorwerpen te splijten, vast te zetten of op te tillen.

De prestatie die nodig is om met de wig te werken, hangt af van de lengte-/breedte verhouding van de wig, ofwel van de hellingshoek van het schuine vlak.

Alledaagse voorbeelden van wigen zijn: bijlen, messen en deurstoppers.

Figuur 3: wig

Figuur 4: hamer en beitel

Opdrachtfiche 3.1 – De Wig

Naam: *Oplossing*

Nr.: _____

Vak: _____

Klas: _____

Leerkracht: _____

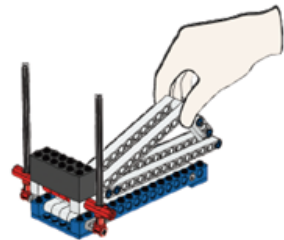
Datum: _____

Behaalde punten:

1. Bouw opstelling E1 (bouw van stap 1 tot 20) uit de handleiding “wigprincipe”.

(Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

1

2. Duw de wig onder de last.

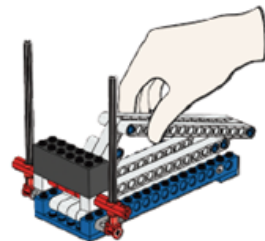
3. Draai de wig om en duw ze opnieuw onder de last.

4. Met welke opstelling kan je de last het eenvoudigste verplaatsen?

Met opstelling 1

5. Met welke opstelling moet de wig het minst verplaatst worden om de last te verplaatsen?

Met opstelling 2

2

6. In figuur 4 op vorige pagina zie je een afbeelding van een hamer en beitel. De beitel doet dienst als “wig” en met de hamer zet men de kracht op de beitel. Kan je vertellen uit welke materialen de hamerblok en beitel zijn gemaakt en uit welke materialen de steel?

Hamberblok en beitel uit metaal.

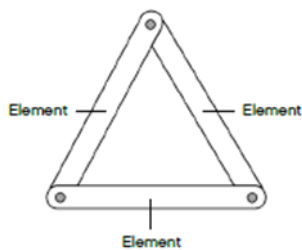
Steel uit hout

8 Constructies

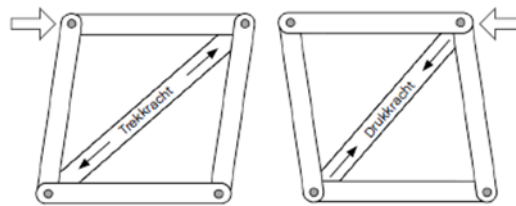

Een constructie is een verzameling elementen die zo gerangschikt zijn dat ze een samenhangend geheel vormen. Constructies staan altijd onder invloed van externe en interne krachten. Voorbeelden van externe krachten die op een constructie werken zijn: de wind, of het gewicht van (vracht)wagens en bussen die over een brug rijden. Een interne kracht zou bijv. het gewicht van een dak kunnen zijn. Materiaalkeuze is van belang voor de veiligheid van constructies.

De krachten die op de elementen werken worden trek- en drukkrachten genoemd.

Trekkrachten rekken het element uit, en drukkrachten persen het samen.

Alledaagse voorbeelden van deze constructieprincipes vinden we in steigers, (vakwerk)bruggen en schuine daken.

Figuur 5: Steiger

Figuur 6: Brug

Opdrachtfiche 4.1 – Constructies

Naam: *Oplossing*

Nr.: _____

Vak: _____

Klas: _____

Leerkracht: _____

Datum: _____

Behaalde punten:

1. Bouw opstelling J1 (bouw stap 1 - 3) uit handleiding “constructies”.

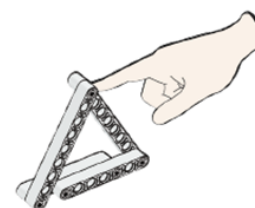
(Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

2. Duw op de constructie om drukkrachten op te wekken, en trek eraan om trekkrachten op te wekken op de elementen waar de driehoek uit is opgebouwd.

3. Kan je de opstelling vervormen? (niet overdrijven, anders breken de asjes)

- a. Ja
- b. ~~x~~Nee

4. Bouw opstelling J2 (bouw stap 1 - 2) uit handleiding “constructies”.

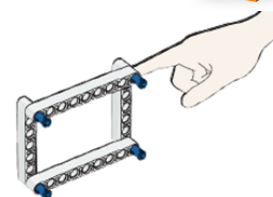
(Handleiding in boekvorm vragen aan je juf/meester)

5. Duw op de constructie om drukkrachten op te wekken, en trek eraan om trekkrachten op te wekken op de elementen waar de driehoek uit is opgebouwd.

6. Kan je de opstelling vervormen? (niet overdrijven, anders breken de asjes)

- a. ~~x~~Ja
- b. Nee

7. Breng een diagonaal element aan in de vorige constructie. (opstelling J3 (bouw stap 1 - 3) uit de handleiding “constructies”)

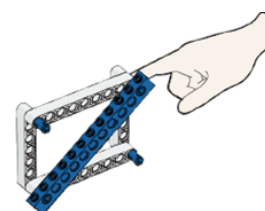

7. Duw op de constructie om drukkrachten op te wekken, en trek eraan om trekkrachten op te wekken op de elementen waar de driehoek uit is opgebouwd.

8. Kan je de opstelling vervormen? (niet overdrijven, anders breken de asjes)

- a. Ja
- b. ~~x~~Nee

Opdrachtfiche 5 – Opruimen

Naam: *Oplissing* Nr.: _____ Klas: _____
 Datum: _____ Doos Nr.: _____ PC Nr.: _____

- Demonteer de opstelling volledig. Zorg dat alle onderdelen intact blijven en berg alles netjes op in de opbergdoos op de juiste plaats/in het juiste vakje.

- Gebruik deze onderdelenlijst ter controle of je alles juist hebt gesorteerd.

- Geef de doos en computer terug aan je juf/meester.

Leerkrachtfiche 5 – Opruimen

Belangrijk is dat de leerlingen de LEGO-onderdelen in de juiste sorteervakjes opbergen, zoals aangegeven op het overzichtsblad. Op die manier moet de groep leerlingen die deze leermiddelen nadien gaat gebruiken niet zoeken achter onderdelen.

Je kan best ook steekproeven doen om te controleren of de leerlingen alle onderdelen op de juiste plaats in de opbergdoos gestoken hebben.

Indien er een onderdeel effectief kwijt of defect geraakt is, geef je dit best onmiddellijk door zodat het onderdeel kan vervangen worden.

Het is belangrijk dat de leerlingen zich een attitude eigen maken om zorgvuldig met deze materialen om te gaan.

Ontdek Techniektalent

Meer info over het project “Ontdek Techniektalent” vind je op
www.ontdektechniektalent.be

Ontdek Techniektalent is een initiatief van
de Provincie Limburg – Provinciaal Steunpunt Onderwijs.

Speciale dank gaat uit naar iedereen die meegewerkt heeft aan de realisatie van dit
project, waaronder Mark Vandeweyer en Jasper Vandeweyer.

BIJLAGE:

opladen energiemeter

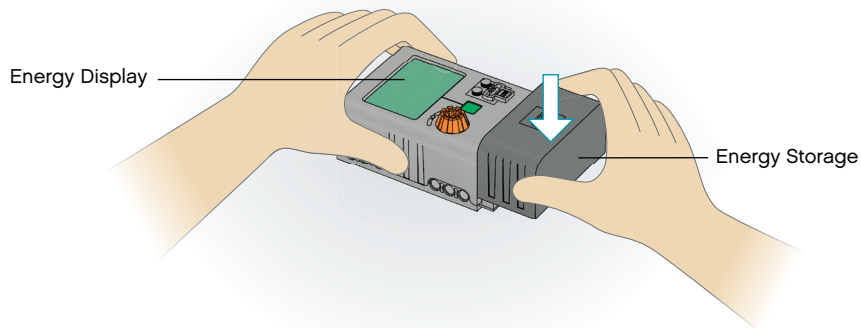
uitleg onderdelen

LEGO® Energiemeter

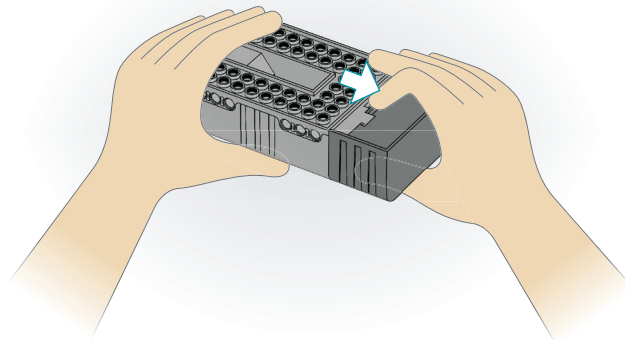
Hoe te beginnen

De Energy Meter bestaat uit twee delen: het LEGO® Energy Display en de LEGO Energy Storage. De Energy Storage past op de onderkant van het Energy Display.

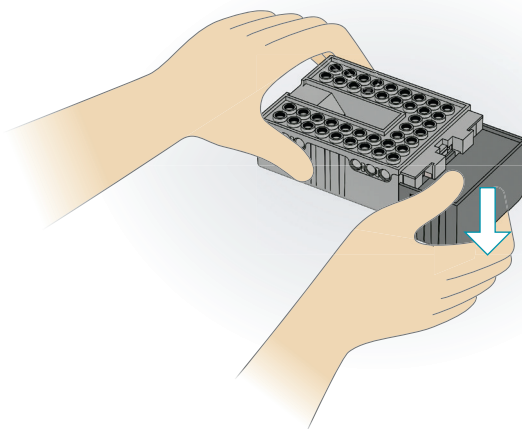
Schuif de Energy Storage eenvoudig omlaag op de Energy Display om hem te installeren.

Om de Energy Storage weer te verwijderen, druk je met je duim de plastic lip aan de achterzijde in en...

duw je de Energy Storage voorzichtig omlaag.

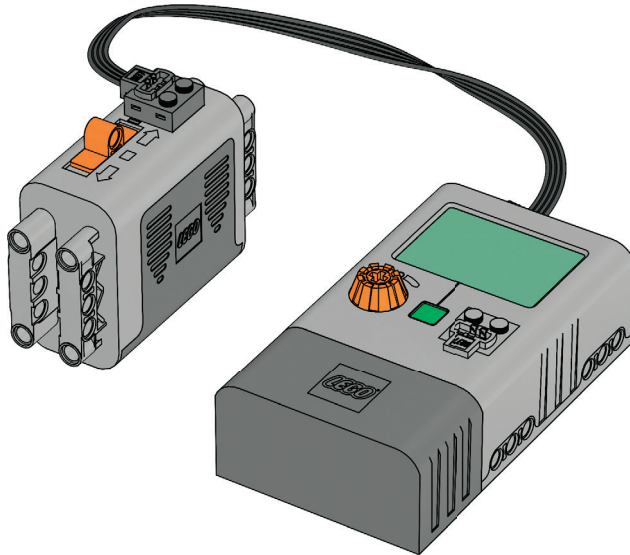
De Energy Meter laden en ontladen

Om optimale werking van de energieopslag te bereiken raden we aan Energy Meter vóór gebruik, maar ook na iedere 6 maanden gebruik of na een lange ongebruikte periode, drie keer achter elkaar te laden en weer te ontladen.

Volg de hier beschreven procedure voor laden en afladen nauwkeurig, zodat de Energy Meter zijn volle capaciteit kan behouden en de energieopslag een lange levensduur krijgt.

De Energy Meter opladen

- Om de energieopslag op te laden moet de Energy Meter worden verbonden met de LEGO Power Functions batterijhouder die bij de zes nieuwe batterijen geleverd is, of met de LEGO Power Functions houder voor oplaadbare batterijen
- Zet de Energy Meter aan met de groene Aan/Uit knop. Controleer of de display aan staat
- Laad de Energy Meter op door hem drie uur lang - of tot de display vanzelf uitgaat - aangesloten te laten op de LEGO Power Functions batterijhouder of op de LEGO Power Functions houder voor oplaadbare batterijen

De Energy Meter ontladen

- Maak alle leidingen en andere op de Energy Meter aangesloten apparatuur los
- Houd de groene Aan/Uit knop ca. 10 seconden ingedrukt, tot er in de display een driehoekje met een uitroepsteken verschijnt (!) dat knippert met tussenpozen van een seconde
- Laat de Energy Meter ongeveer 1½ uur – of totdat de display uitgaat – zo liggen

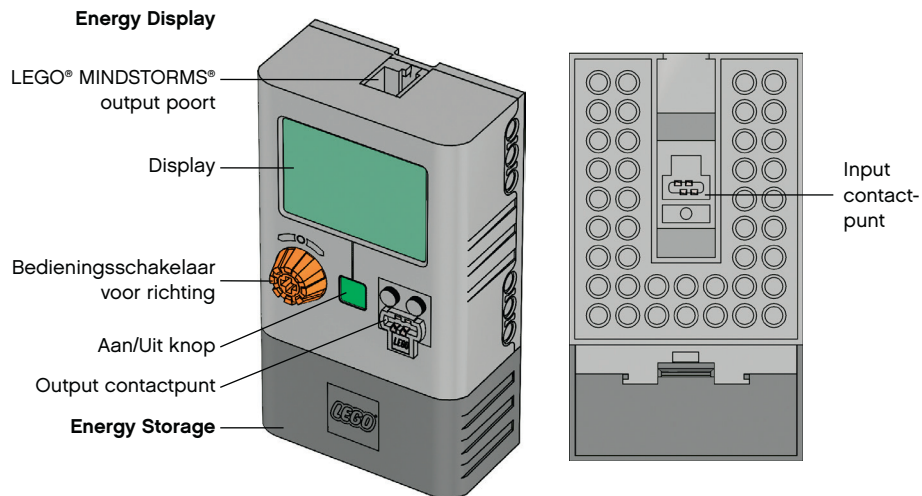
Om het ontladproces te onderbreken druk je eenvoudig op de Aan/Uit knop om de Energy Meter uit te zetten. Om weer naar 'normaal bedrijf' te gaan, zet je de Energy Meter weer aan.

Ga voor meer informatie naar www.legoeducation.com

Hoe het werkt

De Energy Meter kan geproduceerde energie meten, opslaan en vrijgeven.

Functionaliteit

Energy Display

MINDSTORMS Output-poort

Ga voor meer informatie over het gebruiken van de energiemeter in combinatie met LEGO MINDSTORMS naar www.MINDSTORMSeducation.com

Bedieningsschakelaar voor richting

Gebruik de bedieningsschakelaar voor de richting om de output functie te bedienen. Door de schakelaar met de stroom aan in één van de richtingen te draaien regel je de output functie. In de middenstand staat de output functie uit.

Aan/Uit knop

Druk de Aan/Uit knop in om de Energy Meter aan te zetten en druk nog eens om hem uit te zetten.

Door de Aan/Uit knop in te drukken en twee seconden ingedrukt te houden, worden de joules-metingen op 0 J gereset.

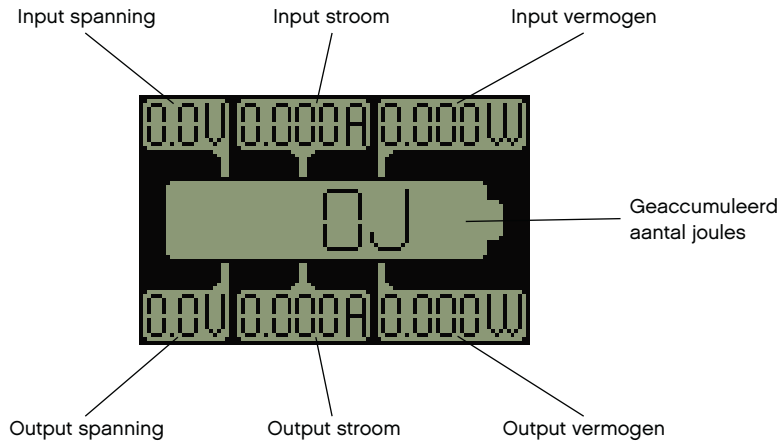
Output contactpunt

Sluit de E-motor aan op het output contactpunt en lees het output vermogen van de Energy Meter af. Er moet minstens 1 J opgeslagen zijn voordat je vermogen uit de Energy Meter kunt halen.

Input contactpunt

Sluit het zonnepaneel of de E-motor, die dan als generator wordt gebruikt, aan op het input contactpunt en lees de metingen van de Energy Meter af.

Displaymetingen

Geaccumuleerd aantal joules op de Energy Meter

Het maximum aantal geaccumuleerde joules dat kan worden opgeslagen is 100 J. Op het display zal de tekst 100 J gaan knipperen met een interval van een seconde als het maximum is bereikt. Input spanning zal altijd gemeten worden op het display, maar de waarden voor input stroom en input vermogen zullen naar nul dalen. De output metingen zijn afhankelijk van de toegepaste belasting. Door de Aan/Uit knop twee seconden ingedrukt te houden, zal de joules meting op 0 J gereset worden. Let erop dat dit geen indicatie is voor de oplaadstand van de energieopslag.

Knipperend 'bliksem' symbool op de Energy Storage

Er verschijnt een knipperend 'bliksem' symbooltje op het display met een interval van één seconde als een van de twee mogelijke situaties optreden:

- als het aantal joules gelijk blijft, kun je waarschijnlijk met je activiteit doorgaan maar de stand van de Energy Storage is laag en je moet de Energy Meter binnenkort opladen,
de Energy Storage moet vóór elke les worden opgeladen,
- als het aantal joules op 0 J wordt gereset en de input spanning tot nul daalt, is de Energy Meter overbelast en moet hij opnieuw worden opgeladen
zorg ervoor dat de Energy Meter niet overbelast wordt.

Constant brandend 'bliksem' symbool op de Energy Storage

Er verschijnt een constant brandend 'bliksem' symbool op het display van de Energy Meter als de Energy Storage moet worden opgeladen.

Fouten

Er verschijnt een knipperende driehoek met uitroepstekens met een interval van een seconde als er een fout in de Energy Storage optreedt. De metingen zijn dan niet geldig. Verwijder de Energy Storage, controleer de aansluitende delen en kijk of ze moeten worden schoongemaakt. Sluit de Energy Storage weer op het Energy Display aan en laad de Energy Meter op. Als de foutmeldingsdriehoek weer terugkomt, moet de Energy Storage door een nieuwe worden vervangen.

Energy Storage

De Energy Storage slaat de energie op die je hebt geproduceerd. Metingen op het Energy Display zijn niet geldig als deze niet aan de Energy Storage zijn gekoppeld. De levensduur van de Energy Storage wordt sterk beïnvloed door de manier waarop hij wordt gebruikt, onderhouden en bewaard. Bewaar de Energy Storage bij kamertemperatuur, op een schone, droge plaats uit de buurt van warmtebronnen. Hitte, vorst en lange aflaadperiodes kunnen de verwachte levensduur van de Energy Storage sterk verkorten. Schakel de Energy Storage na gebruik uit. Als de Energy Storage lange tijd niet gebruikt is, moet hij opnieuw worden opgeladen.

Technische specificaties

De Energy Meter zal metingen vertonen binnen het bereik van:

- 0,0 V tot 9,9 V, input spanning
- 0,000 A tot 0,200 A, input stroom
- $P = V \times I$, P = input vermogen (watt)
- 0 J tot 100 J, geaccumuleerd aantal joules
- 0,0 V tot 9,9 V, output spanning
- 0,000 A tot 0,450 A, output stroom
- $P = V \times I$, P = output vermogen (watt)

Herhalingstempo en gemiddelde metingen

Displaymetingen worden om de 0,5 seconden herhaald. Ze worden berekend door het gemiddelde van de metingen te nemen die bij gelijke intervallen van 100 per 0,5 seconde worden gemeten. Afhankelijk van de input zou dit redelijk constante en gemakkelijk te identificeren metingen moeten geven.

Pas goed op de Energy Meter

- Buig de motor of de aangesloten elementen niet door en druk er niet hard op
- Ga er nooit op staan en zet er ook geen zware voorwerpen op
- Laat hem niet vallen
- Kortsluit de Energy Meter niet
- Zorg ervoor niet boven de maximum 10 V voedingsspanning te komen
- Overbelast de Energy Meter niet omdat hij hierdoor zal ontladen
- De Energy Meter is niet waterdicht
- Bewaar de Energy Meter bij kamertemperatuur, op een schone, droge plaats, vorstvrij en niet in de buurt van warmtebronnen
- De Energy Storage moet vóór elke les worden opgeladen

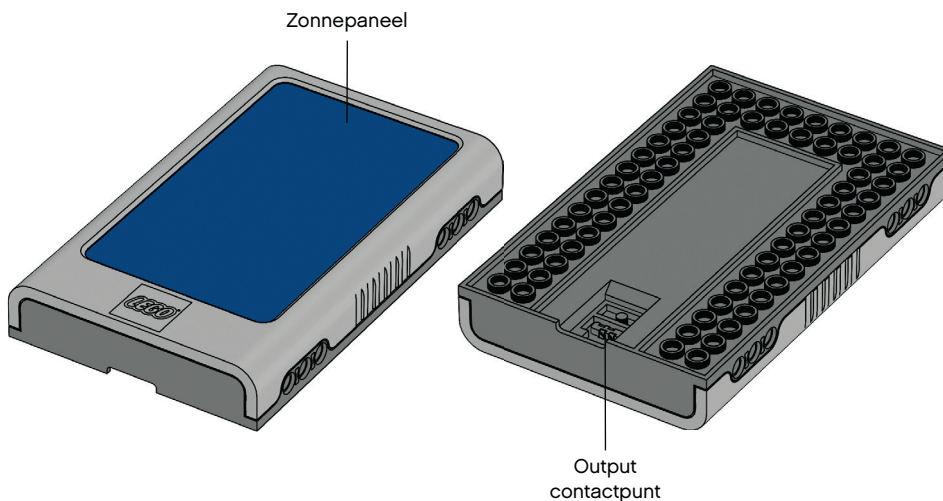
LEGO® zonnepaneel

Hoe het werkt

Zonnepanelen kunnen zonne-energie in elektrische energie omzetten. De ideale lichtbron is volle natuurlijke zonneschijn. Wees voorzichtig met het gebruik van gloeilampen omdat deze een hoop hitte produceren. Laat de gloeilamp daarom alleen voor korte periodes aanstaan. Houd de gloeilamp op een redelijke afstand van het zonnepaneel (minstens 8 cm) en vergroot de afstand of zet de gloeilamp uit als het zonnepaneel heet wordt.

Gebruik geen spaarlampen omdat ze niet voldoende licht uitstralen. Een spaarlamp geeft binnen het bereik IR 800 + nm heel weinig licht af.

Functionaliteit

Zonnepaneel

Het zonnepaneel bestaat uit 14 zonnecellen en 4 diodes met een totale output spanning van ongeveer 7 V.

Output contactpunt

Via het output contactpunt kun je de energie van het zonnepaneel naar elementen als de LEGO® Energy Meter of de E-motor overbrengen.

Technische specificaties

Bij optimale lichtinval levert het zonnepaneel voldoende stroom om de Energy Meter en de E-motor te laten werken. Hij levert:

- 6,5 V, 100 mA > bij 100.000 lux, daglicht buitenshuis
- 6,5 V, 50 mA > bij 50.000 lux, zonlicht binnenshuis
- 5 V, 4 mA > bij 2.000 lux, 60 W gloeilamp die 25 cm van het zonnepaneel is verwijderd
- 5 V, 20 mA > bij 10.000 lux, 60 W gloeilamp die 8 cm van het zonnepaneel is verwijderd

Pas goed op het zonnepaneel

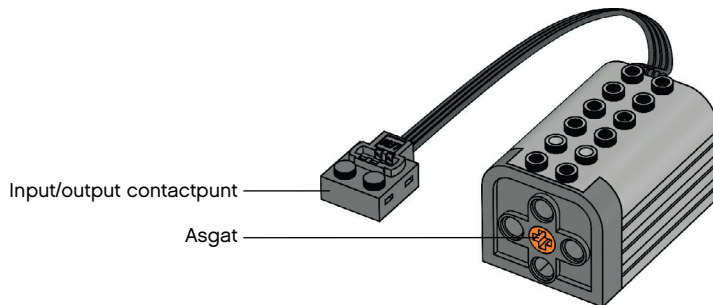
- Buig de motor of de aangesloten elementen niet door en druk er niet hard op
- Ga er nooit op staan en zet er ook geen zware voorwerpen op
- Laat het zonnepaneel niet vallen
- Kortsluit het zonnepaneel niet en parallelschakel het niet
- Houd de gloeilamp op een redelijke afstand van het zonnepaneel (minstens 8 cm) en vergroot de afstand of zet de gloeilamp uit als het zonnepaneel heet wordt
- Het zonnepaneel is niet waterdicht
- Bewaar het zonnepaneel bij kamertemperatuur, op een schone, droge plaats, vorstvrij en niet in de buurt van warmtebronnen

E-motor

Hoe het werkt

De E-motor is een 9 V motor met een inwendige overbrenging. De E-motor kan ook als generator van elektrische energie dienst doen.

Functionaliteit

Asgat

Steek hier een as in en laat deze draaien om de E-motor als motor of generator te kunnen gebruiken.

Input/output contactpunt

Via het input/output contactpunt kun je elektrische energie van de E-motor naar elementen als de Energy Meter en LED lampjes overbrengen, of elektrische energie naar de E-motor overbrengen van elementen als het zonnepaneel of de energiemeter.

Technische specificaties

Zonder belasting zal de omwentelingssnelheid rond 800 toeren per minuut liggen en levert het:

- een maximum draaimoment van 4,5 N/cm
- 9 V motor
- 9,5:1 overbrenging
- 20 cm kabel

Pas goed op je E-motor

- Buig de motor of de aangesloten elementen niet door en druk er niet hard op
- Ga er nooit op staan en zet er ook geen zware voorwerpen op
- Laat hem niet vallen
- Kortsluit de motor niet
- Zorg ervoor niet boven de maximum 9 V voedingsspanning te komen
- Laat hem niet in een geblokkeerde stand staan
- Hij is niet waterdicht
- Bewaar hem bij kamertemperatuur, op een schone, droge plaats, vorstvrij en uit de buurt van warmtebronnen

PROVINCIAAL
ONDERWIJS
VLAANDEREN

ONTDEK
TECHNIEK
TALENT
.BE